

## ئایا چەند سالە زیندانیکردنی شۆرەژن (لەیلا زانا و هەقالەکانی) بۆ یەکییتی ئەوروپا و بە تاییبەت ریکخراوانی ژنان شەرمەزاری نییە؟

سیروان کاروانی

ب یگومان ولاتانی ناو یەکیتییهکە ی ئەوروپا و هەموو ولاتە پوژئاواییهکان بە گشتی بە پێی بەرنامە داریژراوهکانیان سەبارەت بە مافەکانی مرۆف و بە تاییبەتی مافی ژنان لە کۆمەلگە ی مرۆفایهتی ئەمرودا، زۆر هەنگاوی بەرچاو و یاساییان ناوه کە هیندیک جار بووئە هۆی ئەوهی ژنان لە سایهیاندا بحەسینەوه. لە خالەکانی دەربارە ی مافە مرۆفایهتییهکان کە پوژانە لە میدیاکاندا مشتومریان لەسەر دەرکری و زۆر جاریش لە خستنه رووی هەردوو دیویان سەبارەت بە کەموکورییان دەبنە هۆی نارهزایی خەلک لە ریکای خۆپیشاندان و مانگرتن و شیوانی ترهوه و، لەو کاتانەشدا بە زەبری ئیرادە ی خەلک بریک گۆرانکارییان بەسەردا دی. لەو پەرەگرافانەدا هاتوو کە دەبی مافەکانی ژنان لە کۆمەلگە جوراوجۆرهکاندا بپاریزری و داکۆکی لە بۆچوونەکانیان بکری بەو واتایه ی ئەوانیش ئازادانە بیر بکەنەوه و دەنگیان ببیسری. دیارە بۆ چەسپاندنی ئەو خالانەش بە شیوهیەکی ریک، نابی بە هیچ جۆریک لەسەر رادەربرین لەسەر بنەماکانی مافی ژنان و بۆچوونەکانی تر کە لە چوارچیوهی یاسادا نەیهنە دەر ئەو مافەیان لی داگیر بکری و هەر لەو پیناوهشدا بەرهو رووی زیندانەکان ببنەوه.

سالانیک زۆرە هەر لە پاش هەرەسی ئیمپراتورییهتی عوسمانلییهوه کە بۆ ۸۶ سال دەچی تورکیا خۆی لە ولاتە پوژئاواییهکان ئیجگار زۆر نزیک کردۆتەوه و لە هەلسوکهوتیشدا خۆی بە لایه نیک لەو بەره پیشکەوتنخوازه دەزانی و جاروباریش وشە ی دیمۆکراتیی لی دەکەویتەوه. لە ناوخۆشدا ئەو رەفتارانە ی ئەو وهکوو دەولەتیک لەگەل مرۆفەکان و بە تاییبەتی گەلی کورددا پەیرهوی دەکات لەگەل هیچ کام لە بەندەکانی ناو سیستەمی یەکییتی ئەوروپا یەک ناگرنەوه.

ئەوهی جیکای سەرنجە یەکییتی ئەوروپا لەسەر ئاستی بەرزی بپارەکانیاندا جاروبار ورتەیهکی کەمیان لیوه دیته دەرئ کە دەورووبەرەکی خۆشیان بە تهواوی ناییسی. لیڕەدا بە ئاسانی دەرەکەوی ئەو بەندانە ی لە لایەن ئەو یەکیتییهوه داریژراون لە هیندیک حالەتدا کاریان پئ دەرکری و لە هیندیک حالەتیشدا دەرئیرین.

چەندین سالە شۆرەژنیک بەجەرگی وهکوو لەیلا زانا و هەقالەکانی لە زیندانە رەشەکانی تورکیادا گەلای تەمەنیان هەلدوهرئ. ئەو مرۆفانە نە شەرپکی چەکارانەیان دەست پئ کردوو و نە پەپوولەیهکیان لە ئاو کردوو و نە لە کاری سیاسیشیاندا تورکیا بیانوویەکی ئەوتوی بەدەستەوهیه جگە لە حوکمی سەربازی خۆی بتوانی دەورووبەرەکی پئ قایل بکات.

بۆ یەکییتی ئەوروپا و بە تاییبەتی ئەو هەموو ریکخراوانە ی ژنان شەرمەزارییهکی گەرەیه کە ئەو هەموو کۆمپانیا و کارگانەیان لەگەل تورکیادا دامەزراندوو و پەرە بە لایەنە ئابوورییهکە ی دەدن و لە هەولئ ئەوهشن ئەو ولاتە بە تهواوی لە یەکیتییهکەدا بەشدار بکەن، کەچی سەرەپای ئەوهش لە ماوهی ئەم چەند سالەدا نەیانتوانیوه کاریکی وا بکەنە سەر ئەو پژیمه یەک لە دوا یەکانە ی تورکیا و لەیلا و هەقالەکانی پئ ئازاد بکەن و کۆتایی بەو ژیانە تاریکە بهینن.

نەبوونی هەولیک بەکار، بە پلە ی یەکەم بۆ ئەو میرییانە دەرپیتەوه لەناو دەولەتە پوژئاواییهکاندا لەسەر کارن کە لە هەر ولاتیکدا چەندین ریکخراو و کۆمەلە ی ژنان هەن بە بوونی ئابوورییهکی باشهوه و هیندیک جار بە شیوهیەکی بەرچاو لەسەر بۆ نموونە تەسلیمە نەسرین و ژنانی تری نیو کۆمەلگە

دواکه و تووهکان هه‌لیان داوه و توانیویانه قورساییی خۆیان وهدەر بخهن، کهچی له‌سه‌ر ژنیکی وه‌کوو له‌یلا زانا به‌و شیوه‌یه ده‌سته‌وه‌ستانن.

ئه‌گه‌ر هه‌موو شتیکی تر بخریته‌ لاوه، ئه‌وا له‌یلا وه‌کوو ژنیکی چه‌ندین سا‌له‌ جیهانی بووه‌ته‌ ئه‌و ژووره‌ په‌شه‌ی پژییمی تورکیا به‌ تۆمه‌تی دوور له‌ راستی و به‌ زۆر تیی خزانوووه‌ و به‌سه‌ریدا سه‌پاندوووه‌ و له‌ جیهانی دهره‌وه‌ی بیبه‌ش کردوووه‌. له‌یلا زانا ئه‌و ژنه‌ رووناکیبیره‌یه‌ که‌ جگه‌ له‌وه‌ی له‌ناو خه‌لکه‌که‌یدا خۆشه‌ویست و دلارا بوو، به‌لکوو له‌ بواری راهینان و په‌روه‌ده‌شدا زۆر خزمه‌تی به‌ کۆمه‌لگه‌که‌یی و مرۆفایه‌تی کردوووه‌. ئایا به‌ زیندانییوون و له‌ جیهانکردنی ژنیکی ئاوا، چ سوودیکی به‌ کۆمه‌لگه‌ی مرۆفایه‌تی و به‌ تایبه‌تیش ژنان ده‌گات؟

داوا له‌ سه‌رجه‌م لایه‌نه‌ مرۆفایه‌تییه‌کان و به‌ تایبه‌تی پیکراوه‌ جو‌راو‌جو‌ره‌کانی ژنان له‌ سه‌رانسه‌ری جیهاندا ده‌که‌م:

هه‌رچی زووه‌ ئازادی بۆ شو‌په‌ژن له‌یلا زانا و هه‌قاله‌کانی بیینه‌ دی و زیندانه‌ تاریکه‌کانی تورکیا و هه‌موو پژییمیکی تری دژ به‌ مرۆفایه‌تی له‌و شیوه‌یه‌ش هه‌ر به‌شی ماروموور بی

٢٠٠٣ .٠٧ .١٣

تییی کوردستان نیت:

ئهم نووسینه‌ بیرو‌ب‌چونی حاره‌نه‌که‌به‌ت، کوردستان نیت له‌ ناره‌رژکه‌کی به‌رپرسار نیه‌.